

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาประเทศโดยยึดแนวทางเศรษฐกิจทุนนิยมเข้มข้น ได้สร้างปัญหาต่างๆมากมาย ปัญหาช่องว่างรายได้ระหว่างคนรวยคนจน กำลังเป็นปัญหาที่รุนแรงที่สุดปัญหาหนึ่งและทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ

ประเทศไทยมีทั้งนักธุรกิจที่ร่ำรวยติดอันดับเศรษฐกิจโลก และเกษตรกร กลุ่มคนที่ยากจนที่สุด ไม่มีที่ทำกิน ไม่มีรายได้เพียงพอต่อการยังชีพ ซึ่งสาเหตุหลักแห่งความทุกข์ยากเหล่านี้ก็มาจากนโยบายแห่งรัฐและการพัฒนาประเทศที่ผิดทางนั่นเอง จึงเป็นภาพที่ซืนตาของคนในเมืองหลวงตลอดระยะเวลาเกือบ 10 ปีที่ผ่านมา ทุกหน้าแล้งประมาณ เดือนพฤษภาคม - เดือนพฤษภาคม จะมีกลุ่มเกษตรกรจากภาคอีสานเดินทางเข้ามาเรียกร้องให้ผู้มีอำนาจรัฐในขณะนั้นแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของพวกเขา ด้วยสภาพปัญหาที่เรื้อรัง ยืดเยื้อ ยากต่อการ แก้ไข และ ยากต่อความเข้าใจ และทราบเท่าทุกวันนี้ปัญหาความเดือดร้อนส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการ แก้ไข

งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งศึกษา สื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ ซึ่งทำหน้าที่ผู้เฝ้าประตูคัดเลือกว่าสาร และมีส่วนสร้างประวัติศาสตร์ มีวิถีปฏิบัติอย่างไรต่อกรณีนี้ และ นักข่าวในฐานะคนชั้นกลางในเมืองหลวง มีความใกล้ชิดกับผู้มีอำนาจรัฐคือนักการเมืองและข้าราชการประจำมีทัศนะอย่างใดต่อเหตุการณ์นี้ และจะมีผลต่อการสะท้อนภาพได้สมดุลย์เพียงใดในการรายงานข่าว อีกทั้งทัศนคติที่มีต่อรัฐบาลในแต่ละยุคมีผลต่อการนำเสนอข่าวหรือไม่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน โดยส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงปริมาณผนวกกับการอภิปรายเชิงคุณภาพ หนังสือพิมพ์ 6 ฉบับ ประกอบไปด้วย กรุงเทพธุรกิจ ไทยโพสต์ มติชน ข่าว ไทยรัฐ และเดลินิวส์ ใน 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ วันที่ 20 มกราคม 2540 ถึงวันที่ 5 พฤษภาคม 2540 และช่วงรัฐบาล นายชวน หลีกภัย 17 พฤศจิกายน 2540 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2541

ในส่วนที่ 2 สำนวจทัศนคติกับกลุ่มนักข่าวจากหนังสือพิมพ์ทั้ง 6 ฉบับ ฉบับละ 3 คน ประกอบไปด้วย นักข่าวประจำทำเนียบรัฐบาลที่รับผิดชอบติดตามข่าวการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสาน นักข่าวที่ไม่ได้ประจำทำเนียบรัฐบาล แต่มีหน้าที่รับผิดชอบข่าวนี้ และผู้เรียบเรียงข่าว รวมทั้งสิ้น 18 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การคำนวณ ผนวกกับโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS / PC+ ประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา ได้แก่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และสถิติวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมุติฐาน ดังนี้

1. การสะท้อนภาพของการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานในข่าวและข้อเขียนอื่นๆของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับแตกต่างกัน ในการทำทดสอบสมมุติฐานนี้ใช้การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Test)
2. หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับมักนำเสนอข่าวการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสาน โดยไม่เน้นหลักความสมดุลย์ คือมักนำเสนอไปในทิศทางบวกและลบไม่สมดุลย์กันหรือไม่เท่าเทียมกัน ในการทำทดสอบสมมุติฐานนี้ใช้การทดสอบ ไคสแควร์ (Chi-Square Test)
3. ทัศนคติต่อแหล่งข่าวมีความสัมพันธ์ในเชิงสอดคล้องกับทิศทางข่าวที่นำเสนอ
 - 3.1 ทัศนคติต่อเกษตรกรของนักข่าวมีความสัมพันธ์ในเชิงสอดคล้องกับทิศทางข่าวที่นำเสนอเกี่ยวกับเกษตรกร
 - 3.2 ทัศนคติต่อรัฐบาลของนักข่าวมีความสัมพันธ์ในเชิงสอดคล้องกับทิศทางข่าวที่นำเสนอเกี่ยวกับรัฐบาล

ในการทดสอบสมมุติฐานนี้ใช้ การหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

ก. การสำรวจเนื้อหาข่าว

รูปแบบการนำเสนอ

หนังสือพิมพ์ทุกฉบับนำเสนอข่าวการประชุมรวมเรียกกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานในรูปแบบข่าวถึง ร้อยละ 61.6 รองลงมาเป็นภาพพร้อมคำบรรยายได้ภาพ ร้อยละ 28.0 สก๊ิป ร้อยละ 6.0 และบทบรรณาธิการ ร้อยละ 4.4 ตามลำดับ แต่เมื่อแบ่งเป็น 2 ช่วง รัฐบาล จะพบว่า ในช่วง รัฐบาล นายชวน หลีกภัย แม้ว่าจำนวนชิ้นข่าวจะน้อยกว่าแต่สัดส่วน เนื้อหาที่หนังสือพิมพ์ทุกฉบับเสนอในรูปแบบข่าวเพิ่มขึ้นมากกว่ารัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ขณะเดียวกันสัดส่วนการนำเสนอในรูปแบบสก๊ิปลดลง ทั้งๆที่เป็นส่วนที่สามารถให้รายละเอียด ประเด็นปัญหาและแนวทาง แก้ไขได้ดีกว่าข่าวซึ่งมักเสนอเป็นสถานการณ์เฉพาะหน้า วันต่อวัน ไม่สามารถเจาะลึกถึงในรายละเอียดเพื่อให้ได้ภาพชัดเจนมากนัก แต่เมื่อดูในส่วนของบทบรรณาธิการจะพบว่าในช่วงรัฐบาล ชวน หลีกภัย มีบทบรรณาธิการมากกว่าช่วงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ เพราะในช่วงดังกล่าวมีความขัดแย้งทางความคิดโดยเฉพาะแนวทางของ หนังสือพิมพ์ต่างๆต่อนโยบายของรัฐบาล และต่อเกษตรกร จึงมีบทบรรณาธิการมาก เว้นแต่หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์เท่านั้น ที่บทบรรณาธิการ ลดลง

แหล่งข่าว

แหล่งข่าวที่ปรากฏในข่าวและข้อเขียนอื่นๆ ร้อยละ 50.4 เป็นแหล่งข่าวฝ่ายเกษตรกร รองลงมาเป็นแหล่งข่าวฝ่ายรัฐบาล ร้อยละ 38.2 และแหล่งข่าวอื่นๆ ร้อยละ 11.4 แต่เมื่อแบ่งเป็น 2 ช่วงรัฐบาลจะพบว่า ในช่วงรัฐบาล นายชวน หลีกภัย แหล่งข่าวรัฐบาลเพิ่มขึ้นมาก ขณะเดียวกัน แหล่งข่าวฝ่ายเกษตรกรและฝ่ายอื่นๆลดลง อย่างไรก็ตาม ทั้ง 2 ช่วงรัฐบาล แหล่งข่าวฝ่ายอื่นๆ ปรากฏในข่าวและข้อเขียนอื่นๆ น้อยมาก เพียงร้อยละ 11.4 เท่านั้น เพราะการเสนอข่าวการประชุมเรียกกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานของหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่เป็นการเสนอภาพเหตุการณ์และวิวาทะเฉพาะเหตุการณ์เท่านั้น ทำให้เรื่องวนเวียนอยู่กับคู่กรณีเท่านั้น

สถานที่เกิดข่าว

หนังสือพิมพ์ทุกฉบับเสนอข่าวการประชุมรวมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานจากกรุงเทพมหานครมากถึง ร้อยละ 78.8 ทั้งที่ในความเป็นจริง ปัญหาของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสาน เป็นปัญหาที่ก่อตัวในชนบท แต่กว่าที่ปัญหาเหล่านี้จะปรากฏเป็นข่าว หรืออยู่ในความสนใจของหนังสือพิมพ์ ก็เมื่อมีการเคลื่อนไหวใหญ่และมีแนวโน้มว่าจะเดินทางเข้ามาร้องเรียนยังกรุงเทพมหานครแล้วเท่านั้น

องค์ประกอบคุณค่าข่าว

องค์ประกอบคุณค่าข่าวด้านความสำคัญและผลกระทบต่อชน ถูกนำเสนอมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.5 รองลงมาเป็นองค์ประกอบคุณค่าข่าวด้านความใกล้ชิดและอารมณ์ ร้อยละ 37.7 องค์ประกอบคุณค่าข่าวด้านความลึกลับซ่อนเงื่อน ผิดปกติ ร้อยละ 6.9 องค์ประกอบคุณค่าข่าวด้านความขัดแย้ง ร้อยละ 0.9 แต่เมื่อแยกเป็น 2 ช่วงรัฐบาล พบว่า ในช่วงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ การเสนอข่าวที่เน้นความใกล้ชิดและอารมณ์สูงกว่าช่วงรัฐบาล นายชวน หลีกภัย มาก ทั้งนี้เป็นเพราะหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่เสนอข่าวและข้อเขียนอื่นๆ โดยให้ความเห็นอกเห็นใจกับกลุ่มผู้ชุมนุมค่อนข้างมาก ขณะที่องค์ประกอบคุณค่าข่าวด้านความลึกลับซ่อนเงื่อน ผิดปกติ และความขัดแย้ง ถูกนำเสนอมากในช่วงรัฐบาล นายชวน หลีกภัย เพราะในช่วงนั้น หนังสือพิมพ์ให้ความสนใจเรื่องเบื้องหลังและเรื่องทุจริตในการชุมนุมของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานมากขึ้นกว่าช่วงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ

ทิศทางในการนำเสนอ

จะเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จะเสนอข่าวไปทางใดทางหนึ่งมากเป็นพิเศษ ไม่มีความสมดุลกัน ทั้งในสัดส่วนข่าวที่เป็นบวกและลบกับเกษตรกร และสัดส่วนข่าวที่เป็นบวกและลบกับรัฐบาล ซึ่งส่งผลให้ข่าวที่เป็นกลางต่อทั้งสองฝ่ายมีสัดส่วนที่น้อยลงด้วย

- กรุงเทพมหานคร ในช่วงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ มีค่าเฉลี่ยทิศทางข่าวที่สนับสนุน ฝ่ายเกษตรกรรมสูงถึง 2.88 คะแนน ขณะที่ค่าเฉลี่ยทิศทางข่าวต่อรัฐบาล 1.07 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบกับการนำเสนอข่าวในช่วงรัฐบาล นายชวน หลีกภัย ค่าเฉลี่ยทิศทางข่าวต่อเกษตรกรรม ลดลง เหลือเพียง 1.8 คะแนน เทียบกับค่าเฉลี่ยทิศทางข่าวต่อรัฐบาล นายชวน หลีกภัย พบว่าสูงกว่า รัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ โดยมีค่าเฉลี่ยทิศทางข่าว 1.18 คะแนน

- ไทยโพสต์ มีค่าเฉลี่ยทิศทางข่าวต่อเกษตรกรรมในช่วงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ สูงถึง 2.74 คะแนน และลดลงในช่วงรัฐบาล นายชวน หลีกภัย เหลือเพียง 1.84 คะแนน แต่ค่าเฉลี่ยทิศทางข่าวต่อ 2 รัฐบาลนั้นพบว่า ค่าเฉลี่ยทิศทางข่าวต่อรัฐบาล นายชวน หลีกภัย 1.07 คะแนน น้อยกว่ารัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 1.08 คะแนน

- มติชน มีค่าเฉลี่ยทิศทางข่าวต่อเกษตรกรรมกับค่าเฉลี่ยทิศทางข่าวต่อรัฐบาลผกผันอย่างมาก ใน 2 ช่วงรัฐบาล โดยในช่วงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ มีค่าเฉลี่ยทิศทางข่าวต่อเกษตรกรรม 2.77 มีค่าเฉลี่ยทิศทางข่าวต่อรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ 1.67 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงรัฐบาล นายชวน หลีกภัย ค่าเฉลี่ยทิศทางข่าวต่อเกษตรกรรมลดลงเหลือ 1.38 คะแนน ขณะที่ค่าเฉลี่ยทิศทางข่าวต่อ รัฐบาล นายชวน หลีกภัย ที่มติชนนำเสนอสูงถึง 2.4 คะแนน

- ข่าวสด มีค่าเฉลี่ยทิศทางข่าวต่อเกษตรกรรมในช่วงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ สูงที่สุดคือสูงถึง 2.9 คะแนน ส่วนค่าเฉลี่ยทิศทางข่าวต่อรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ 1.12 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงรัฐบาล นายชวน หลีกภัย ค่าเฉลี่ยทิศทางข่าวต่อเกษตรกรรมลดลงเหลือ 2 คะแนน ขณะที่ค่าเฉลี่ยทิศทางข่าวต่อรัฐบาล นายชวน สูงกว่ารัฐบาล พล.อ.ชวลิต โดยได้คะแนน 1.57 คะแนน

- ไทยรัฐ เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีสัดส่วนข่าวกลางค่อนข้างสูงกว่าฉบับอื่นๆ ในส่วนขอค่าเฉลี่ยทิศทางข่าวต่อเกษตรกรรมในช่วงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ สูงถึง 2.2 คะแนน ส่วนค่าเฉลี่ยทิศทางข่าวต่อรัฐบาล พล.อ.ชวลิต 1.5 คะแนน อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงรัฐบาล นายชวน หลีกภัย ค่าเฉลี่ยทิศทางข่าวต่อเกษตรกรรมลดลง เหลือเพียง 1.11 คะแนน ขณะที่ค่าเฉลี่ยทิศทางข่าวต่อรัฐบาล นายชวน สูงกว่ารัฐบาล พล.อ.ชวลิตมาก โดยได้ค่าเฉลี่ย 2.33 คะแนน

- เดลินิวส์ มีค่าเฉลี่ยทิศทางการต่อเกษตรกรใน 2 ช่วงรัฐบาล น้อยที่สุด โดยในช่วงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ มีค่าเฉลี่ยทิศทางการต่อเกษตรกร 1.64 คะแนน ในช่วงรัฐบาล นายชวน หลีกภัย มีค่าเฉลี่ยทิศทางการต่อเกษตรกร เพียง 1.2 คะแนน ส่วนค่าเฉลี่ยทิศทางการต่อรัฐบาล นายชวน สูงถึง 2.45 คะแนน ขณะที่ค่าเฉลี่ยทิศทางการต่อรัฐบาล พล.อ.ชวลิต มีเพียง 1.2 คะแนน

ข. การสำรวจลักษณะและทัศนคติของนักข่าว

ลักษณะของนักข่าว

พบว่านักข่าวส่วนใหญ่ที่รับผิดชอบข่าวการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสาน มีอายุงานตั้งแต่ 3-10 ปี และส่วนใหญ่ มีพื้นเพเป็นคนต่างจังหวัด แต่ได้อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร เป็นเวลานาน ร้อยละ 77.8 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และร้อยละ 94.4 มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า 10,000 บาท

ทัศนคติต่อแหล่งข่าว

ในช่วงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ไทยรัฐ มีทัศนคติที่ดีต่อรัฐบาล สูงสุด กรุงเทพมหานคร มีทัศนคติที่ดีต่อรัฐบาลต่ำที่สุด

ในช่วงรัฐบาล นายชวน หลีกภัย เดลินิวส์ มีทัศนคติที่ดีต่อรัฐบาลสูงที่สุด ขณะที่ไทยรัฐมีทัศนคติที่ดีต่อรัฐบาลต่ำที่สุด

สำหรับทัศนคติต่อเกษตรกรนั้น มติชน มีทัศนคติที่ดีต่อเกษตรกรสูงสุดรองลงมาคือ ไทยโพสต์ ส่วนเดลินิวส์ มีทัศนคติที่ดีต่อเกษตรกรต่ำที่สุด

การทดสอบสมมุติฐาน

การทดสอบสมมุติฐานที่ 1 การสะท้อนภาพของการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานในข่าวและข้อเขียนอื่นๆของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ แตกต่างกัน

ในการทดสอบสมมุติฐาน ปรากฏว่า เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 1 การสะท้อนภาพของการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานในข่าวและข้อเขียนอื่นๆของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ไม่ว่าในรูปแบบของข้อเขียน แหล่งข่าวที่ใช้สถานที่เกิดข่าว และองค์ประกอบคุณค่าข่าว

การทดสอบสมมุติฐานที่ 2 หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับมักนำเสนอข่าวการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานโดยไม่เน้นหลักความสมดุลย์ คือมักนำเสนอไปในทิศทางบวกและลบ ไม่สมดุลย์กันหรือไม่เท่าเทียมกัน

ในการทดสอบสมมุติฐาน ปรากฏว่า หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับมักนำเสนอเนื้อหาการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานโดยไม่เน้นหลักความสมดุลย์ คือนำเสนอไปในทิศทางบวกและลบไม่สมดุลย์กัน หรือไม่เท่าเทียมกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานในบางช่วงเวลา และกับบางฝ่ายเป็นพิเศษ

2.1 ความสมดุลย์ของทิศทางบวก-ลบต่อเกษตรกร

กรุงเทพฯธุรกิจ ไทยรัฐ ไทยโพสต์ และ มติชน เสนอทิศทางบวกและลบต่อเกษตรกรสมดุลย์กัน ขณะที่ ข่าวสด และ เดลินิวส์ เสนอทิศทางบวกและลบต่อเกษตรกร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ในช่วงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ไทยรัฐ เสนอทิศทางการบวกและลบต่อเกษตรกร สมดุลย์กัน ขณะที่ กรุงเทพธุรกิจ ข่าวสด ไทยโพสต์ เดลินิวส์ และ มติชน เสนอทิศทางการบวกและลบต่อเกษตรกร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .05

ในช่วงรัฐบาล นายชวน หลีกภัย พบว่า กรุงเทพธุรกิจ ข่าวสด และ ไทยโพสต์ เสนอทิศทางการบวกและลบต่อเกษตรกรสมดุลย์กัน ขณะที่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ และมติชน เสนอทิศทางการบวกและลบต่อเกษตรกร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2.2 ความสมดุลย์ของทิศทางการบวก-ลบต่อรัฐบาล

ไทยรัฐ และ เดลินิวส์ เสนอทิศทางการบวกและลบต่อรัฐบาลสมดุลย์กัน ขณะที่ กรุงเทพธุรกิจ ข่าวสด ไทยโพสต์ และ มติชน เสนอทิศทางการบวกและลบต่อรัฐบาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05

ในช่วงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ไม่มีหนังสือพิมพ์ใดเลยใน 6 ฉบับ คือ กรุงเทพธุรกิจ ไทยรัฐ ข่าวสด ไทยโพสต์ เดลินิวส์ และ มติชน เสนอทิศทางการบวกและลบต่อรัฐบาลสมดุลย์กัน ทุกฉบับเสนอทิศทางการบวกและลบต่อรัฐบาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05

ในช่วงรัฐบาล นายชวน หลีกภัย พบว่า ข่าวสด เดลินิวส์ และ มติชน เสนอทิศทางการบวกและลบต่อรัฐบาลสมดุลย์กัน ขณะที่ กรุงเทพธุรกิจ ไทยรัฐ และ ไทยโพสต์ เสนอทิศทางการบวกและลบต่อรัฐบาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05

การทดสอบสมมุติฐานที่ 3 ทศนคติต่อแหล่งข่าวมีความสัมพันธ์ในเชิงสอดคล้องกับทิศทางข่าวที่นำเสนอ

- ทศนคติต่อเกษตรกรของนักข่าวมีความสัมพันธ์ในเชิงสอดคล้องกับทิศทางข่าวที่นำเสนอเกี่ยวกับเกษตรกร
- ทศนคติต่อรัฐบาลของนักข่าวมีความสัมพันธ์ในเชิงสอดคล้องกับทิศทางข่าวที่นำเสนอเกี่ยวกับรัฐบาล

ในการทดสอบสมมุติฐานปรากฏว่าทศนคติของนักข่าวต่อแหล่งข่าวไม่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับทิศทางข่าวที่นำเสนอข่าวบวกหรือลบต่อแหล่งข่าว ดังนี้

3.1 สหสัมพันธ์ระหว่างทศนคติกับทิศทางข่าวต่อเกษตรกร

ค่าเฉลี่ยทศนคติของนักข่าวต่อเกษตรกร กับ ค่าเฉลี่ยของทิศทางข่าวการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานต่อเกษตรกรในข่าว มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันที่ $r = .486$ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

3.2 สหสัมพันธ์ระหว่างทศนคติกับทิศทางข่าวต่อรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ

ค่าเฉลี่ยทศนคติของนักข่าวต่อรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ กับ ค่าเฉลี่ยของทิศทางข่าวการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานต่อรัฐบาล พล.อ.ชวลิตในข่าว มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันที่ $r = .5249$ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

3.3 สหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับทิศทางข่าวต่อรัฐบาล นายชวน หลีกภัย

ค่าเฉลี่ยทัศนคติของนักข่าวต่อรัฐบาล นายชวน หลีกภัย กับ ค่าเฉลี่ยของทิศทางการนำเสนอข่าวการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานต่อรัฐบาล นายชวน ในข่าว มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันที่ $r = .4885$ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “ความสมดุลงของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสาน” สามารถอภิปรายผลได้ในประเด็นต่อไปนี้

การสะท้อนภาพของการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสาน

หนังสือพิมพ์เป็นสถาบันสำคัญของระบอบประชาธิปไตย²³ กล่าวคือ หนังสือพิมพ์ต้องเป็นสื่อให้แก่กลุ่มผลประโยชน์อันหลากหลายของสังคม เป็นฐานให้แก่กลุ่มที่เสียเปรียบในสังคม ได้สร้างนิติธรรมาธิปไตยของตนเองบ้าง ด้วยการบอกเล่าเรื่องราวและมุมมองของเขาให้สังคมได้รู้เห็น และหนังสือพิมพ์ยังมีบทบาทอย่างสำคัญยิ่งในการพิทักษ์ความเป็นธรรมให้แก่ชาวชนบท ในยามที่ทรัพยากรธรรมชาติกำลังถูกภาคธุรกิจแย่งชิงด้วยความอูดหนุนโดยตรงและโดยอ้อมของภาครัฐการ จึงควรรายงานข่าวและเจาะข่าวความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆในชนบท ว่าต่างมีทัศนะมุมมองอย่างไร หนทางประนีประนอมเป็นไปได้โดยอาศัยอะไร และใครควรมีบทบาท เช่นไร รวมถึงรายงานทัศนะต่อนโยบายสาธารณะต่างๆจากมุมมองของชาวบ้านในชนบท แต่จากการสำรวจเนื้อหาการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสาน พบว่า หนังสือพิมพ์ทุกฉบับนำเสนอในรูปแบบข่าวเป็นหลัก ถึงร้อยละ 61.6 รองลงมานำเสนอเป็นภาพพร้อมคำบรรยาย

²³ นิธิ เอียวศรีวงศ์, “หนังสือพิมพ์, ประชาธิปไตย และชาวบ้าน”, วันนักข่าว 5 มีนาคม พ.ศ.2536. หน้า 74

ภาพ ร้อยละ 28.0 ขณะที่สัดส่วนของสฎีปหรือรายงานพิเศษ ซึ่งเป็นส่วนที่ให้รายละเอียด เจาะลึกสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข ได้ดีกว่ากลับมีสัดส่วนน้อยมาก เพียงร้อยละ 6.0 เท่านั้น

เมื่อพิจารณาจากแหล่งข่าวที่ปรากฏในเนื้อหาการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสาน พบว่า เป็นแหล่งข่าวฝ่ายเกษตรกร ร้อยละ 50.4 รองลงมาเป็นแหล่งข่าวฝ่ายรัฐบาล ร้อยละ 38.2 แม้สัดส่วนแหล่งข่าวฝ่ายเกษตรกรจะสูง แต่พบว่า แหล่งข่าวนั้นจะได้เป็นข่าวก็ต่อเมื่อรวมตัวกันชุมนุมและเดินทางเข้ามาชุมนุมที่กรุงเทพมหานครแล้วเท่านั้น โดยการนำเสนอเนื้อหาข่าวการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสาน เป็นเหตุการณ์ที่เกิดในกรุงเทพมหานครถึง ร้อยละ 78.8 เป็นเหตุการณ์ที่เกิดในต่างจังหวัด เพียงร้อยละ 21.2 ทั้งที่ปัญหาความเดือดร้อนของกลุ่มเกษตรกรเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในชนบท

ในประเด็นการนำเสนอข่าวตามองค์ประกอบคุณค่าข่าวนั้น หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับได้เสนอข่าวตามความสำคัญและผลกระทบเป็นหลัก ร้อยละ 54.5 แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าการนำเสนอข่าวในช่วงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ การนำเสนอข่าวตามองค์ประกอบคุณค่าข่าวด้านความใกล้ชิดและอารมณ์ ร้อยละ 44 มีมากกว่าในช่วงรัฐบาล นายชวน หลีกภัย ร้อยละ 29 ทั้งนี้ เพราะการติดตามข่าวการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานในช่วงนั้น ข่าวและข้อเขียนอื่นๆ ของหนังสือพิมพ์มักสอดแทรกความเห็นอกเห็นใจในปัญหาและความจำเป็นของผู้ชุมนุม

ขณะที่ในช่วงรัฐบาลนายชวน มีการนำเสนอข่าวตามองค์ประกอบคุณค่าข่าวด้านความขัดแย้ง ร้อยละ 1.9 ความลึกลับผิดปกติ ร้อยละ 9.8 ซึ่งสูงกว่าการนำเสนอข่าวตามองค์ประกอบคุณค่าข่าวเดียวกันในช่วงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ซึ่งมีผลทำให้การชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานใน 2 ช่วงรัฐบาล ประสบความสำเร็จแตกต่างกัน ประสิทธิ์พร กาพ้ออนศรี ผู้ประสานงานกลุ่มเพื่อนประชาชน (Friends of Poor) และที่ปรึกษาสมัชชาคนจน²⁴ กล่าวว่าในช่วง 99 วันของการเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสาน ต่อ รัฐบาลพล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ จากการประเมินพบว่า สื่อมวลชนให้ความเห็นอกเห็นใจกลุ่มผู้ชุมนุมอย่างมาก มีการนำเสนอข่าวและประเด็นปัญหาความเดือดร้อนของผู้ชุมนุมอย่างเกาะติด อีกทั้งการนำเสนอข่าวจะค่อนข้างเป็นบวกกับผู้ชุมนุม และไม่มีการกล่าวหาผู้ชุมนุมว่ามีเบื้องหลังทางการเมืองจึงเดินทางมาชุมนุมที่หน้า

²⁴ สัมภาษณ์ ประสิทธิ์พร กาพ้ออนศรี, ที่ปรึกษาสมัชชาคนจน, 28 กันยายน 2541.

ทำเนียบรัฐบาล ซึ่งผิดกับรัฐบาลอื่นๆ โดยเฉพาะรัฐบาลของนายชวน หลีกภัย กว่าที่สื่อมวลชนจะให้ความสนใจในประเด็นปัญหาความเดือดร้อนของผู้ชุมนุม ทางผู้ชุมนุมต้องชี้แจง ตอบโต้ข่าวที่กล่าวหาว่าการชุมนุมของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานมีพรรคการเมืองฝ่ายค้านหนุนหลังไม่ต่ำกว่า 2 สัปดาห์ และในที่สุดก็ต้องเดินทางกลับไปทบทวนการเคลื่อนไหวอีกครั้ง

ความสมดุลงานในการนำเสนอเนื้อหาการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสาน²⁵

ความเที่ยงธรรม หมายถึง การติดตามนำเสนอความจริงด้วยความเข้มข้นและความเมตตาและรายงานข่าวโดยปราศจากซึ่งความลำเอียง ผลประโยชน์ส่วนตัวและความอคติ โดยวิธีการสำรวจความเที่ยงธรรมในการนำเสนอข่าว ว่า

- จากการเน้นและไม่เน้นเนื้อหาข่าวบางส่วน บางฝ่าย ทำให้ความหมายของเหตุการณ์และการกระทำถูกบิดเบือนไปหรือไม่
- ข้อเท็จจริงและการอ้างอิงอยู่ในบริบทที่เหมาะสมหรือไม่
- ได้ให้เนื้อที่ข่าวและตำแหน่งตามความสำคัญของข่าวนั้นอย่างเหมาะสมหรือไม่ และได้รายงานด้วยความเป็นมืออาชีพหรือไม่
- ได้รายงานแค่ประเด็นที่น่าสงสัยหรือนำเสนอแต่สิ่งทีก่อให้เกิดสภาวะความขัดแย้ง
- มีความเมตตา ความเห็นอกเห็นใจยามที่รายงานข่าวหรือไม่

²⁵ Black, Steel and Barney. *Doing Ethics in Journalism*. Massachusetts : a diversity of paramount publishing. 1995. P 71

จากผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวที่เป็นกลางกับคู่กรณีทั้งสองฝ่าย คือ ฝ่ายเกษตรกรผู้ชุมนุม และรัฐบาล ในสัดส่วนไม่สูงนัก เพียงร้อยละ 38.65 และเมื่อพิจารณาสัดส่วนข่าวในทิศทางที่เป็นบวกและลบกับฝ่ายเกษตรกร และสัดส่วนข่าวในทิศทางที่เป็นบวกและลบกับรัฐบาล ปรากฏว่า หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับมักนำเสนอเนื้อหาการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานโดยไม่เน้นหลักความสมดุลย์ คือนำเสนอไปในทิศทางบวกและลบไม่สมดุลย์กัน หรือไม่เท่าเทียมกัน โดยเทน้ำหนักไปข้างใดข้างหนึ่งในบางช่วงเวลา ดังนี้

กรุงเทพฯ ในภาพรวม มีสัดส่วนข่าวในทิศทางที่เป็นบวกและลบต่อเกษตรกรผู้ชุมนุมสมดุลย์กัน เช่นเดียวกับ เกษตรกรผู้ชุมนุมในช่วงรัฐบาล นายชวน หลีกภัย ที่กรุงเทพฯ นำเสนอข่าวทั้งทิศทางบวกและลบ มีความสมดุลย์กัน

ขณะที่ ในช่วงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ กรุงเทพฯ สัดส่วนข่าวในทิศทางบวกต่อเกษตรกรสูงมากจนแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับข่าวลบ และเสนอข่าวในทิศทางลบต่อรัฐบาล พล.อ.ชวลิต มากจนแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับข่าวในทิศทางบวกต่อรัฐบาล เช่นเดียวกับในรัฐบาล นายชวน กรุงเทพฯ ยังคงนำเสนอข่าวในทิศทางลบต่อรัฐบาล ในสัดส่วนที่มากจนแตกต่าง ทำให้ภาพรวมการนำเสนอข่าวกับรัฐบาล กรุงเทพฯ มีสัดส่วนข่าวในทิศทางที่เป็นบวกและลบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ไทยโพสต์ ในภาพรวม มีสัดส่วนข่าวในทิศทางที่เป็นบวกและลบกับเกษตรกรผู้ชุมนุมสมดุลย์กัน เช่นเดียวกับ เกษตรกรผู้ชุมนุมในช่วงรัฐบาลนาย ชวน หลีกภัย ที่ ไทยโพสต์ นำเสนอข่าวทั้งทิศทางบวกและลบ มีความสมดุลย์กัน

ขณะที่ ในช่วงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ไทยโพสต์ สัดส่วนข่าวในทิศทางบวกต่อเกษตรกรสูงมากจนแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับข่าวลบ และเสนอข่าวในทิศทางลบต่อรัฐบาล พล.อ.ชวลิต มากจนแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับข่าวในทิศทางบวกต่อรัฐบาล เช่นเดียวกับในรัฐบาล นายชวน ไทยโพสต์ ยังคงนำเสนอข่าวในทิศทางลบต่อรัฐบาล ในสัดส่วนที่มากจนแตกต่าง ทำให้ภาพรวมการนำเสนอข่าวกับรัฐบาล ไทยโพสต์ มีสัดส่วนข่าวในทิศทางที่เป็นบวกและลบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

มติชน ในภาพรวม มีสัดส่วนข่าวในทิศทางที่เป็นบวกและลบกับเกษตรกรผู้ชุมนุมสมดุลงัน และมีสัดส่วนข่าวในทิศทางบวกและลบกับรัฐบาลนายชวน หลีกภัย สมดุลงัน

ในช่วงรัฐบาลพล.อ.ชวลิต มติชนมีสัดส่วนข่าวลบต่อรัฐบาล พล.อ.ชวลิต สูงมากจนแตกต่างจากข่าวบวก ขณะที่ในช่วงเดียวกัน มติชนมีสัดส่วนข่าวในทิศทางบวกกับเกษตรกรสูงจนเกิดความแตกต่างกับข่าวในทิศทางลบ แต่เมื่อมาในช่วงรัฐบาล นายชวน มติชน เสนอข่าวลบต่อเกษตรกรมากจนแตกต่างกับข่าวในทิศทางบวก อย่างไรก็ตามในภาพรวมต่อรัฐบาล มติชนยังคงมีสัดส่วนการนำเสนอข่าวในทิศทางบวกและลบแตกต่างกัน โดยเสนอข่าวลบต่อรัฐบาลมากกว่า

ข่าวสด มีสัดส่วนข่าวในทิศทางที่เป็นบวกและลบกับเกษตรกรผู้ชุมนุมช่วงรัฐบาล นายชวน หลีกภัย สมดุลงัน เช่นเดียวกับ สัดส่วนการนำเสนอข่าวในทิศทางบวกและลบต่อรัฐบาล นายชวน หลีกภัย ข่าวสด นำเสนออย่างสมดุลงัน

ขณะที่ในช่วงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ข่าวสด นำเสนอข่าวในทิศทางบวกกับเกษตรกรสูงมาก จนแตกต่างกับข่าวลบ และนำเสนอข่าวในทิศทางลบต่อรัฐบาล พล.อ.ชวลิต จนแตกต่างจากข่าวบวก ส่งผลให้การเสนอข่าวในทิศทางบวกและลบ ต่อเกษตรกรและรัฐบาลในภาพรวมของข่าวสด มีความแตกต่างกัน โดยเสนอข่าวบวกต่อเกษตรกร และข่าวลบต่อรัฐบาลในสัดส่วนที่สูงมาก

ไทยรัฐ มีสัดส่วนข่าวในทิศทางที่เป็นบวกและลบกับเกษตรกรในภาพรวม และรัฐบาลในภาพรวม สมดุลงัน เช่นเดียวกับ เกษตรกรในช่วงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ที่สัดส่วนข่าวในทิศทางบวกและลบมีความสมดุลงัน

แต่กับรัฐบาล พล.อ.ชวลิต นั้น ไทยรัฐ นำเสนอข่าวในทิศทางลบกับรัฐบาลมากจนแตกต่างจากข่าวบวก เมื่อเปรียบเทียบกับรัฐบาล นายชวน พบว่า ไทยรัฐ มีสัดส่วนการนำเสนอข่าวในทิศทางบวกต่อรัฐบาลนายชวน สูงมาก ผิดกับการนำเสนอข่าวต่อเกษตรกรในช่วงรัฐบาล นายชวน ที่ไทยรัฐเสนอข่าวในทิศทางลบ จนแตกต่างกับข่าวในทิศทางบวก

เดลินิวส์ มีสัดส่วนข่าวในทิศทางที่เป็นบวกและลบกับรัฐบาลในภาพรวม สมดุลย์กัน เช่นเดียวกับ สัดส่วนข่าวในทิศทางบวกและลบกับรัฐบาล นายชวน หลีกภัย ขณะที่สัดส่วนข่าวในทิศทางบวกและลบกับรัฐบาล พล.อ.ชวลิต มีสัดส่วนข่าวในทิศทางลบสูงจนเกิดความแตกต่างกับข่าวในทิศทางบวก

กับเกษตรกรในภาพรวมนั้น เดลินิวส์ นำเสนอข่าวในทิศทางบวกและลบแตกต่างกัน ทั้งเกษตรกรผู้ชุมนุมช่วงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต และเกษตรกรผู้ชุมนุมช่วงรัฐบาล นายชวน โดยเดลินิวส์ นำเสนอข่าวลบต่อเกษตรกรเป็นหลัก

ที่เป็นเช่นนี้เพราะสื่อมวลชนมักจะมีวัฒนธรรมหรือแบบแผนในการปฏิบัติในการรายงานข่าวสารที่เป็นการสร้างความเป็นจริงทางการเมืองบางอย่าง เช่น การรายงานในลักษณะประโลมโลก มีความดีความเลว²⁶

ในช่วงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต หนังสือพิมพ์ทุกฉบับรายงานข่าวในทิศทางลบต่อรัฐบาล พล.อ.ชวลิต แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับข่าวบวก สัดส่วนข่าวลบต่อรัฐบาลในช่วงนั้นจะสูงมาก โดยกรุงเทพธุรกิจ เสนอข่าวลบต่อรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ร้อยละ 59.6 ไทยโพสต์ ร้อยละ 45.5 ข่าวสด ร้อยละ 39.8 ขณะที่ฝ่ายเกษตรกรผู้ชุมนุม ได้รับความเห็นอกเห็นใจ นำเสนอข่าวในทิศทางบวกอย่างมาก มีหนังสือพิมพ์ 4 ฉบับ ที่เสนอแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับข่าวลบ คือ กรุงเทพธุรกิจ ไทยโพสต์ ข่าวสด มติชน มีเพียง เดลินิวส์เท่านั้น ที่เสนอข่าวในทิศทางลบต่อเกษตรกรมากกว่า

เมื่อเทียบกับช่วงรัฐบาล นายชวน หลีกภัย หนังสือพิมพ์ 3 ฉบับ คือ ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชน เสนอสัดส่วนข่าวในทิศทางลบต่อเกษตรกรสูงมาก โดย ไทยรัฐ เสนอข่าวลบต่อเกษตรกร ร้อยละ 30.9 เดลินิวส์ ร้อยละ 43.5 มติชน ร้อยละ 31.0 ขณะที่ ข่าวในทิศทางลบต่อรัฐบาล มีเพียง กรุงเทพธุรกิจและไทยโพสต์เท่านั้น ที่นำเสนอจนแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับข่าวบวก

²⁶ Denton, Jr., R.E, and Woodward, G.C., *Political Communication in America*. New York : Praeger Publisher, 1990. P 153-154 อ้างจากใน เสถียร เขยประทับ, *การสื่อสารกับการเมืองเน้นสังคมประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2540 หน้า 285-288

การรายงานข่าวการเมืองในปัจจุบันให้ความสำคัญกับ"ยุทธวิธี" มากกว่า "อุดมการณ์" โดยการรายงานการเมืองจะเน้นที่ยุทธวิธีและกลยุทธ์ (Tactics) ในการนำเสนอการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสาน พบว่า ข่าวการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มต่างๆ จะได้รับการนำเสนอก็ต่อเมื่อ มีความรุนแรง, กลุ่มผู้ชุมนุมกดดัน รัฐบาลหนักๆ, เป็นกลุ่มผู้ชุมนุมแปลกๆ ไม่เคยเรียกร้องมาก่อน หรือ เมื่อรัฐบาลมีการตอบสนองหรือมีมาตรการใดๆออกมา จะเห็นได้ว่า การนำเสนอส่วนใหญ่จึงอยู่ในรูปของข่าวสถานการณ์ ทำให้ประเด็นความเดือดร้อนรากฐานปัญหา และแนวทางแก้ไข จะเป็นประเด็นรองๆลงไป

หนังสือพิมพ์ทุกฉบับยังได้แสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์เป็นสื่อของชนชั้นกลางโดยสะท้อนความคิดของชนชั้นกลาง ทั้งผู้ผลิตข่าวคือนักข่าวที่ส่วนใหญ่มีลักษณะของคนชั้นกลาง ผ่านการศึกษาแบบคนชั้นกลาง และผู้บริโภคข่าว ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือคนชั้นกลางนั่นเอง ผ่านประเด็นที่เสนอเกี่ยวกับการชุมนุมของกลุ่มเกษตรกร อาทิ การชุมนุมของกลุ่มเกษตรกรทำให้การจราจรติดขัด สร้างความเดือดร้อน สร้างความแตกแยก ทำให้ภาพพจน์ของประเทศเสียหาย ส่งผลต่อความไม่มั่นใจในการลงทุนของต่างชาติ เป็นต้น

นอกจากการที่หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับมักนำเสนอข่าวการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานโดยไม่เน้นหลักความเที่ยงธรรมคือมักนำเสนอไปในทิศทางบวกและลบไม่สมดุลย์กันหรือไม่เท่าเทียมกันแล้ว จากผลการวิจัยพบว่า คำกล่าวที่นักนิเทศศาสตร์ได้ยืนยันเสมอว่า สื่อมวลชนมีความสัมพันธ์เชิงปรปักษ์ (Adversarial relationship) กับรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เป็นคำกล่าวที่ไม่ถูกต้องนัก จริงอยู่ ทฤษฎีนี้อาจจะใช้ได้กับช่วงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต เพราะหนังสือพิมพ์ทั้ง 6 ฉบับ เสนอข่าวเป็นลบกับรัฐบาล จนเกิดความแตกต่างกับสัดส่วนข่าวบวกต่อรัฐบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับรัฐบาลนายชวน กลับพบว่า หนังสือพิมพ์ 3 ใน 6 ฉบับ คือ ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชน เสนอข่าวบวกต่อรัฐบาลนายชวน สูงกว่าข่าวลบต่อรัฐบาลนายชวน แม้จะมีไทยรัฐเพียงฉบับเดียวที่เสนอสัดส่วนของข่าวบวกและข่าวลบแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่นั่นได้ยืนยันให้เห็นว่า ความเชื่อที่ว่า สื่อมวลชนมีความสัมพันธ์เชิงปรปักษ์กับรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล ไม่น่าจะถูกต้องนัก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างความเป็นจริงทางการเมือง เพียงแต่ปัจจัยใดที่ทำให้เกิดภาวะที่สื่อมวลชนจะโน้มเอียงไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลเช่นนี้

ทัศนคติต่อแหล่งข่าวกับทิศทางข่าวที่นำเสนอ

จากการอภิปรายผลการวิจัยข้างต้น ที่ตั้งข้อสังเกตต่อความสัมพันธ์ของรัฐบาลและสื่อมวลชนที่ปรากฏว่า สื่อมวลชนไม่ได้มีความสัมพันธ์เชิงปฏิบัติกับรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลในทุกกรณี โดยบางครั้งสื่อมวลชนจะโน้มเอียงไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐบาล ปัจจัยใดที่ทำให้เกิดภาวะเช่นนี้ นำไปสู่การหาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อแหล่งข่าวกับทิศทางข่าวที่นำเสนอ เพราะทั้งจากแนวคิดเรื่องนายประตูข่าวสาร (Gatekeeper) และแบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งข่าวกับผู้รายงานข่าว มีผลต่อการนำเสนอข่าวโน้มเอียงไปเข้าด้านใดด้านหนึ่ง ไม่เน้นความเที่ยงธรรม อย่างไรก็ตามจากผลการทดสอบสมมุติฐานปรากฏว่าทัศนคติของนักข่าวต่อแหล่งข่าวไม่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับทิศทางการนำเสนอข่าวบวกหรือลบต่อแหล่งข่าว ดังนี้

ค่าเฉลี่ยทัศนคติของนักข่าวต่อเกษตรกร กับ ค่าเฉลี่ยของทิศทางการนำเสนอข่าวการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานต่อเกษตรกรในข่าว มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันที่ $r = .486$ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยทัศนคติของนักข่าวต่อรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ กับ ค่าเฉลี่ยของทิศทางการนำเสนอข่าวการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานต่อรัฐบาล พล.อ.ชวลิตในข่าว มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันที่ $r = .5249$ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยทัศนคติของนักข่าวต่อรัฐบาล นายชวน หลีกภัย กับ ค่าเฉลี่ยของทิศทางการนำเสนอข่าวการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานต่อรัฐบาล นายชวน ในข่าว มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันที่ $r = .4885$ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างน้อย มีเพียง 6 ฉบับ เมื่อคำนวณทางสถิติจึงไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แม้ว่านำหน้าความสัมพันธ์ค่อนข้างชัดเจน

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวัดทัศนคติของนักข่าวในการวิจัยครั้งนี้ เกิดขึ้นภายหลังเหตุการณ์การชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรทั้งในช่วงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ และช่วงรัฐบาล นายชวน หลีกภัย นานมาก ซึ่งอาจส่งผลต่อค่าเฉลี่ยทัศนคติที่นักข่าวตอบมา อาจไม่ตรงกับความเป็นจริงในขณะที่เกิดเหตุการณ์เท่าที่ควร อีกทั้งในช่วงการสำรวจและสัมภาษณ์นักข่าวนั้น มีเหตุการณ์ความไม่พอใจระหว่างนักข่าวและรัฐบาลนายชวน หลีกภัย จากกรณีการตั้งฉายารัฐบาลซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อค่าเฉลี่ยทัศนคติที่นักข่าวมีต่อรัฐบาล นายชวนได้

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อความเที่ยงธรรมของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวการชุมนุมเรียกร้องของเกษตรกรนอกเหนือจากความสัมพันธ์กับแหล่งข่าว อาทิ สถานการณ์แวดล้อม ลักษณะของกลุ่มเกษตรกร ลักษณะของรัฐบาล นโยบายขององค์กร มุมมองความคิดของนักข่าว ต่อการจัดการทรัพยากร ปัญหาประชาชนบทไทย ฯลฯ ซึ่งอาจมีผลต่อความเที่ยงธรรมของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวการชุมนุมเรียกร้องของเกษตรกร